

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ У РОЗБУДОВІ
ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ
ДЕРЖАВИ**

**XVII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція,
присвячена Дню юриста**

07 жовтня 2025 року

ТОМ 3

**Одеса
ОДУВС
2025**

УДК 351.74
Р68

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропонувані обсяги*

Р68   **Роль** та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XVII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., присв. Дню юриста, м. Одеса, 07 жовтня 2025 р., Т. 3. — Одеса: ОДУВС, 2025. — 308 с.

УДК 351.74

© ОДУВС, 2025

Література:

1. Москаленко К. Постмортальна репродукція для військових: як було раніше і чи вирішує проблеми новий закон. *ZMINA*. 07.02.2024. URL: <https://zmina.info/columns/postmortalna-reprodukciya-dlya-vijsko-vyh-yak-bulo-ranisce-i-chy-vyrishuye-problemy-novuj-zakon/>.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права військовослужбовців та інших осіб на біологічне батьківство (материнство) : Закон України, Верховна Рада України від 22.11.2023, № № 3496-IX : станом на 23.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3496-20#n19>.

3. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання постмортальної репродукції» : Проект Закону від. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40588>.

4. Рішення Центрального районного суду м. Дніпра. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. 08.09.2025. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130344534>.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОКРЕМИХ УЧАСНИКІВ ВІДНОСИН В МЕЖАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї

*Віктор Петрович Маковій,
кандидат юридичних наук, професор
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ*

Умови сьогодення відзначені істотною екзистенціальністю у змісті суспільного буття, особливо в українському суспільстві. Першочергово страждають від цього діти-сироти та діти, які позбавлені батьківського піклування. Серед форм влаштування наведеної категорії осіб особливе місце займає інститут прийомної сім'ї, де вагоме місце приділяється учасникам відповідних відносин, зокрема прийомним батькам та дітям.

Прийомними батьками можуть бути окремі працездатні особи та подружжя, тобто жінка та чоловік, які перебувають у шлюбі згідно ч. 1 ст. 21 СК України. Отже, жінка та чоловік, які проживають однією сім'єю без шлюбу (ч. 2 ст. 21 СК України), фактично у конкубінаті, не можуть виступати у ролі прийомних батьків. Можливість розгляду кожної з таких осіб в якості прийомних батьків може бути сприйнята з огляду ч. 1 ст. 256² СК України, де таке право надається будь-якій особі, яка не перебуває у шлюбі. Разом з тим, Положення про прийомну сім'ю визначає окрему працездатну особу в числі кандидатів на

одного з прийомних батьків. У даному випадку, вочевидь, мова йде про особу, яка відокремлена від шлюбу. Системний аналіз нормативного матеріалу Положення про прийомну сім'ю щодо поведінки учасників таких взаємин у випадку зміни сімейного стану (укладення шлюбу) прийомних батьків (6-1), коли припускається відмова нового члена сім'ї від набуття правового положення одного з прийомних батьків, надає можливість зробити позитивний висновок на користь надання права бути одним з прийомних батьків одному з учасників конкуренту. Однак, у будь-якому разі, вочевидь, перевага буде надаватись повній сім'ї з урахуванням обставин конкретної справи.

До осіб, які виявили бажання бути прийомними батьками, законодавство висуває ряд вимог. По-перше, вік кандидатів на прийомних батьків має бути таким, який би дозволив завершити надання послуги до моменту досягнення молодшим з таких осіб пенсійного віку, у окремих випадках не більше п'яти років після цього за згодою сторін. По-друге, працездатність таких осіб, яка може бути ототожнена з відповідним рівнем постійних доходів. По-третє, дохід сім'ї прийомних батьків з розрахунку на одну особу за попередні шість місяців має бути не меншим від розміру встановленого законом прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення. Якщо остання умова не дотримана, то питання допущення таких осіб до надання цієї послуги вирішується комісією з питань захисту прав дитини, що утворюється у складі виконавчих органів місцевого самоврядування.

Разом з тим, у відповідності до Положення про прийомну сім'ю не може розглядатись у якості однієї з прийомних батьків, особа, що: не пройшла курс навчання з виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; визнана в установленому порядку недієздатною або обмежено дієздатною; позбавлена батьківських прав; були усиновлювачем, опікуном, піклувальником, прийомним батьком, батьком-вихователем іншої дитини, але усиновлення було скасовано або визнано недійсним, опіку, піклування чи діяльність прийомної сім'ї або дитячого будинку сімейного типу було припинено з її вини; за станом здоров'я не може виконувати обов'язки щодо виховання дітей (особи з інвалідністю I і II групи, які за висновком медико-соціальної експертної комісії потребують стороннього догляду, особи, в яких офіційно зареєстровані асоціальні прояви, нахили до насильства); перебуває на обліку або на лікуванні у психоневрологічному чи наркологічному диспансері; зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами; страждає на хвороби, перелік яких затверджений МОЗ щодо осіб, які не можуть бути усиновлювачами; була засуджена за злочини проти життя і здоров'я, волі, честі та гідності,

статевої свободи та статевої недоторканості особи, проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також за злочини, передбачені статтями 148, 150, 150¹, 164, 166, 167, 169, 181, 187, 324 і 442 Кримінального кодексу України, або має непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість за вчинення інших злочинів.

Наведені підстави для відмови у набутті правового положення прийомних батьків можуть бути доповненими обставини, які усувають особу від усиновлення (ст. 212 СК України). При цьому наведений перелік обставин не є вичерпним, оскільки головним у такому випадку є відповідність поведінки та умов проживання кандидатів на статус прийомних батьків інтересам самої дитини.

Зокрема проживання з прийомними батьками на спільній житловій площі членів сім'ї (у тому числі малолітніх та неповнолітніх дітей), які мають глибокі органічні ураження нервової системи, хворі на СНІД (крім сімей, які беруть на виховання дітей, уражених ВІЛ-інфекцією), алкогольну, наркотичну залежність, відкриту форму туберкульозу, психотичні розлади, в яких офіційно зареєстровано асоціальні прояви, нахили до насильства, є безпосередньою підставою до відмови таким особам у набутті наведеного статусу.

Оскільки в межах даної форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, мова йде про надання послуги виховання дитини із забезпечення реалізації її права на сім'ю, то фактично має місце квазісуб'єктна конструкція, коли прийомні батьки виконують соціальну роль батьків, пов'язаних кровно-родинним походженням з дитиною. Саме цією соціально-правовою природою й пояснюється коло обов'язків по вихованню та розвитку дитини, які покладаються на прийомних батьків і відображені й ст. 150 СК України. Ці обов'язки деталізовані й у Положенні про прийомну сім'ю, де прийомні батьки зобов'язані створити належні умови для реалізації права дитини на виховання та розвиток, сприяти одержанню ними освіти, підготовки до самостійного життя та праці. При цьому вони зобов'язані у повній мірі використовувати за призначенням державну соціальну допомогу, аліменти та інші соціальні виплати, зокрема на забезпечення їх повноцінного харчування, утримання, виховання, розвитку і освіти. Контроль за виконанням вказаних обов'язків, покладається на орган опіки та піклування.

Подібним чином, положення законного представництва батьків, пов'язаних кровно-родинним походженням з дитиною, поширюється й на прийомних батьків, що надає можливість наділити їх повноваженнями представника, однак уподібнюючи до правового положення опі-

куна чи піклувальника за відносин представництва, унормованих ст. 67 ЦК України.

Суб'єктами, які фактично споживають послугу в межах договору про влаштування дітей на виховання та спільне проживання у прийомній сім'ї, є прийомні діти, до числа яких належать діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, які влаштовані на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї. Таким чином, для того щоб мати статус прийомних дітей особам необхідно: мати вік до 18 років (до 23 років: у випадку навчання у закладах освіти після досягнення повноліття або до закінчення зазначених закладів чи незалежно від факту навчання у закладах освіти за умови встановлення такій особі інвалідності); мати статус дитини-сироти (дитина, в якій померли чи загинули батьки) або дитини, позбавленої батьківського піклування (у зв'язку з позбавленням батьків батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими та через інші обставини об'єктивного та суб'єктивного характеру, що впливають на можливість здійснення піклування батьками щодо своїх дітей, визначені у ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»); проходження дитиною процедури влаштування до прийомної сім'ї (ст. 256⁴ СК України).

Влаштування дитини до прийомної сім'ї потребує згоди дитини, зміст та сутність якої з'ясована у ст. 254 СК України. Частина 2 коментованої статті містить додаткову вимогу щодо процедури отримання такої згоди: вона з'ясовується службовою особою закладу, в якому вона перебуває, у присутності прийомних батьків і представника органу опіки та піклування, про що складається відповідний документ.

З урахуванням змісту ст. 254 СК України щодо природи аліментів, пенсії та інших соціальних платежів, а також відшкодування шкоди у зв'язку з втратою годувальника, приналежних дитині до моменту влаштування до прийомної сім'ї необхідно підтримати відповідне тлумачення й ч. 4 коментованої статті. Притому, що п. 11 Положення про прийомну сім'ю вірно визначає прийомних батьків в якості адресатів зазначених виплат, які зобов'язані витратити такі кошти саме на утримання прийомних дітей. Подібні ж положення мають бути застосованими щодо таких виплат, право на які виникає вже після влаштування дитини в прийомну сім'ю.

Відповідні міркування ст. 254 СК України мають бути застосованими й для з'ясування сутності права прийомної дитини підтримувати особисті контакти з батьками та іншими родичами. Форми такого спілкування визначають органи опіки та піклування за погодженням з прийомними батьками та за участю соціальних працівників або фахівців із соціальної роботи, які здійснюють соціальне супроводження сімей.

З огляду на судову практику на прикладі постанови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 04.05.2022 року у справі № 696/805/20 (провадження № 61-10002св21) [1] форми такого спілкування залежать від: 1) місця проживання батьків та інших родичів; 2) можливостей прийомних батьків, дитини та її родичів; 3) віку дитини та її розвитку; 4) засобів спілкування (телефонний, електронний тощо); 5) дня (вихідного чи робочого, знаменної дати в житті дитини – день народження); 6) організації побуту та режиму дня дитини; 7) особистої прив'язаності дитини до прийомних батьків (за умови потреби їх присутності при такому спілкуванні).

Наведене створює передумови для подальших наукових розвідок у питанні визначення правового статусу окремих учасників суспільних відносин в межах прийомної сім'ї.

Література:

1. Постанова Верховного Суду у справі № 696/805/20 від 4 травня 2022 р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104232536>.

ГОСПОДАРСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ

*Наталія Олександрівна Мельник,
студентка 4 курсу спеціальності 081 Право
інституту права і безпеки
Одеський державний університет внутрішніх справ
Науковий керівник: Ірина Миколаївна Риженко,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін,
к.ю.н., доцент інституту права і безпеки
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса*

Сучасний розвиток суспільних відносин в Україні вимагає ефективної діяльності не лише суб'єктів господарювання, а й організацій, діяльність яких не спрямована на отримання прибутку. Такі структури відіграють важливу роль у забезпеченні соціальної стабільності, розвитку культури, освіти та громадянського суспільства. Їхня діяльність особливо актуальна в умовах воєнного стану, економічних викликів та зростаючої потреби населення у підтримці й захисті своїх прав. Саме тому дослідження правової природи та господарського забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів має значну наукову і практичну цінність.

Негосподарюючі суб'єкти є юридичними особами, діяльність яких не спрямована на отримання прибутку, а на реалізацію певних соціальних, культурних, освітніх чи організаційних завдань. До них належать гро-

Лавренюк О. Ю. СОЦІАЛЬНА ПОСЛУГА У ЗМІСТІ ПРЕДМЕТУ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	186
Лалудов В. О., Середницька І. А. ПОСТМОРТАЛЬНА РЕПРОДУКЦІЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СІМЕЙНИХ ПРАВ	189
Маковій В. П. ПРАВОВИЙ СТАТУС ОКРЕМИХ УЧАСНИКІВ ВІДНОСИН В МЕЖАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї	193
Мельник Н. О., Риженко І. М. ГОСПОДАРСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ.....	197
Мирза С. С. ПРАВОВА ПРИРОДА МЕДІАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	200
Пашенко О. М. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ КАХОВСЬКОЇ ГЕС В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ.....	203
Пекарчук В. М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ МІЖ ПРАВАМИ ЛЮДИНИ ТА ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ.....	207
Резніченко С. В., Руденко Н. В. ФОРМИ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ.....	209
Ройляну В., Хитра К., Андрієнко І.С. МИРОВА УГОДА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА СУДОВОМУ РОЗГЛЯДУ.....	213
Сорока І.О. ДЕЯКІ ДИСКУСІЇ НАВКОЛО ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН.....	217
Сахошкіна В. Р., Ільїна А. О. ВІРТУАЛЬНЕ МАЙНО ЯК НОВИЙ ОБ'ЄКТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	221
Середницька І. А., Церковна О. В. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВИЗНАННЯ ОСОБИ БЕЗВІСНО ВІДСУТНЬОЮ У ПЕРІОД ВІЙНИ: ДОСВІД ПРАВЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	223
Ситько О. М. МОВНІ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	227